ziet" (Joz. 15:2). Daar de Doode Zee geen afwatering heeft, is het een zoutmeer. Het zoutgehalte wordt echter niet alleen daardoor bepaald, maar ook door verschillende andere factoren: de Jordaan en zijn zijrivieren en vele wadi's voeren zout aan uit de warme bronnen aan haar oevers; dan de groote zoutmassa's in de omgeving, vooral Dschebel Usdum, de Zoutberg aan den Z. W. oever. Verder El-Lisan, dat uit zeer zoute mergel bestaat en eindelijk bronnen op den bodem van de zee zelf. Het zoutgehalte bedraagt 24 à 26 pCt. Behalve keukenzout (6 pCt.) ook magnesiumchloride (16 pCt.), waardoor het water walgelijk smaakt en chloor-calcium, waardoor het olieachtig is. Bovendien zijn er koolwaterstof- en zwavelwaterstofbronnen op den bodem, die hun gassen naar boven zenden, waardoor het water een zeer onaangenamen geur heeft.[4]) Al deze verschijnselen zijn echter plaatselijk. Daarom is het ook niet juist, dat alle dierlijk leven in de zee uitgesloten is. Verschillende plaatsen zijn door het instroomende water brak en daar leven ook tal van visschen en andere waterdieren. Maar ook in het echte zoute water is nog van leven sprake. Blijkens een mededeeling in de Quart. Stat. van het Palestine-Exploration-Fund komen ook ver van de zoetwaterbronnen en ver van den Jordaan nog visschen voor, die zeer levendig zijn en zich daar uitstekend thuis schijnen te voelen.[5])

* * *

Israël was gewoon visch te eten. Dat deden ze reeds in Egypte (Num. 11:5) en ook in Jeruzalem werd geregeld visch aangevoerd, gedeeltelijk zooals gezegd van de zeekust, maar ook van den Jordaankant. Een der poorten was de Vischpoort (Neh. 3:3).

Het meest werd de vischvangst uitgeoefend op het Meer van Gennésareth. Daaromtrent vinden we telkens vermeldingen in het Nieuwe Testament. Het was en is nog een moeitevol beroep. De visschers waren dan ook gewoonlijk eenvoudige en weinig opgevoede menschen, die echter geheel in hun beroep opgingen. Het was ook geen kleinigheid geheele nachten in een gebrekkig vaartuig op het open meer door te brengen, steeds in gevaar door plotseling optredende stormen verrast te worden. De nachtelijke koude, natte kleeren, een voedsel, dat dikwijls slechts bestond uit een droog stuk brood en wat koude visch maakte dit beroep echter niet voor iedereen geschikt.

In hoofdzaak wordt de visscherij thans nog uitgeoefend op dezelfde wijze als in Jezus' dagen. Voornamelijk wordt er met netten gevischt. Het N. T. heeft in den grondtekst drieërlei woord voor net. Het eerste woord is de algemeene naam. Zoo vinden we het als gezegd wordt, dat de discipelen hun „netten" verlaten om den Heere Jezus te volgen (Matth. 4:20—Mark. 1:18). Ook als de „netten" gespoeld worden (Luk. 5:2), wordt ditzelfde woord gebruikt.

Het tweede is te vinden in Matth. 4:18 en Mark. 1:16. Daar is het een „werpnet". Hiermede wordt gevischt van het land af of staande in het water en overdag. Een enkele maal vanuit een boot, als er een school visch in de buurt is. Ook dit is alleen overdag mogelijk. Het is een rond net van ongeveer 4 m middellijn. Aan den buitensten rand is het verzwaard met stukken steen of metaal om het snel te doen zinken. De visscher heeft het op den arm en werpt het in een wijden boog over de waargenomen school visschen, waarbij het in een kring zich over het water uitbreidt en snel zinkt. Alles blijft erin en raakt in de mazen verward. De visscher gaat nu naar het net toe en haalt de visschen door de mazen van het net heen of onder den rand van het net door en steekt ze in een netzak, dien hij op den rug of aan de heup draagt. Gewoonlijk worden niet zooveel visschen gelijk gevangen, maar in den winter, als de visschen dikwijls door aalscholvers (schollevaars) in groote scholen naar den oever gedreven worden uit angst voor behoud, valt zoo'n vangst nog wel mee. Deze netten hebben veel te lijden en zoo ziet men de visschers dikwijls aan den oever of in de boot hun netten „boeten". Zoo treft de Heere Jezus Johannes en Jacobus aan (Mark. 1:19), terwijl Hij zoo juist Petrus en Andreas tot Zich heeft geroepen, die bezig waren het werpnet uit te gooien (vs 16).

Het derde woord is te vinden in Matth. 13:47-48. Hier wordt bedoeld het „treknet", dat wel eenige overeenkomst vertoont met de in ons land gebruikelijke „zegen". Zulk een net te bezitten is het ideaal van elken visscher, echter om de hooge kosten van aanschaffing en onderhoud voor velen onbereikbaar. Daarom koopen meerdere visschers, broeders of familieleden samen zulk een net, ook omdat voor het visschen ermede meerdere personen noodig zijn. Het net is 200—250 m lang en ongeveer 5 m hoog. Aan den bovenkant zijn drijvers, aan den onderkant is het verzwaard. Zoo komt het recht in het water te hangen. Aan de uiteinden zijn touwen om het te trekken. Met behulp van twee booten wordt het uitgezet. Op de eene boot bevindt zich het opgevouwen net. De andere boot neemt het uiteinde mede, vaart langzaam weg en zet het uit. Is het uitgezet, dan varen de booten naar den oever en, op den oever staande, trekken 6 à 8 man het net met behulp van de touwen aan land. Het is alleen bruikbaar, wanneer de bodem zandig is en langzaam afloopend. Dan kan het net niet aan de rotsen blijven haken en scheuren en kunnen de visschen, die naar den oever vluchten er niet onderdoor ontsnappen. Zoo'n net neemt alle visschen mee. Daarom volgt er ook de beschrijving in vs 48, dat de visschers, als het net opgetrokken is, gaan zitten en 't goede „uitlezen" in hun vaten. Het „kwade", d.i. het onreine, wordt niet weer in het water geworpen, maar op het strand ten prooi voor de pelikanen en schollevaars en ook voor de jakhalzen en ichneumons, die daar vooral 's nachts rondzwerven. Het „kwade" omvat allereerst de zoo straks genoemde meervalsoort, maar dan ook verder allerlei kreeften, krabben en mossels. De aal, die eveneens als onrein beschouwd werd, komt in de Zee van Tiberias niet voor, slechts in enkele beken als de Kison is hij te vinden.

Op twee plaatsen in de Evangeliën vinden we een uitvoerige beschrijving van een vischvangst. De eerste in Luk. 5:1—7, gewoonlijk bekend onder den naam van „de wonderbare vischvangst" en de tweede in Johannes 21:1—11.

De grondtekst gebruikt in beide gevallen de algemeene naam voor „net" in het meervoud. Bij nauwkeurige beschouwing van den inhoud dezer verhalen zien we, dat er niet gevischt is met het „werpnet" en ook niet met het „treknet". Met het werpnet niet, omdat er 's nachts gevischt werd vanuit een boot, wat met het werpnet onmogelijk was. Met het treknet niet, omdat men volgens Lukas in diep water vischte en omdat er volgens Johannes alleen groote visch in was.

Hoogstwaarschijnlijk hebben we hier te denken aan het visschen met een net, uit drie netten bestaande, — vandaar de meervoudsvorm in den grondtekst — dus het meest gelijkend op onze „schakels". Deze netten zijn ongeveer 15 m lang en zoo door touwen verbonden, dat ze, uitgezet, evenwijdig aan elkaar komen te staan. De buitenste netten hebben wijde mazen, het binnenste heeft nauwe mazen. Het net wordt met behulp van een boot uitgezet en dan laat men het vrij staan. Er zijn herkenningsteekens om het terug te vinden. Dan vaart de boot op eenigen afstand voor het net heen en weer en de bemanning tracht door sterke riemslagen of ander lawaai de visch in het net te jagen. De visschen gaan door de mazen van het eerste net heen, komen tegen het binnenste net aan en duwen dat door de groote mazen van het derde net heen. Zoo blijven ze als in een zak gevangen. Na eenigen tijd gaat men het ophalen. In het verhaal van Lukas mislukt dit ophalen door het gewicht van de visch. Daarom roepen ze het andere scheepje, dat nog aan den kant ligt, tehulp. In het verhaal van Johannes sleepen de discipelen het net maar naar den kant om het daar op te trekken. Men vischte met dit net vrij dicht aan den oever, zooals ook uit vs 8 van Joh. 21 blijkt, maar alleen op plaatsen, waar de zee spoedig voldoende diepte had, dus waar de kust steil was.

Eindelijk wordt er ook gevischt met den „angel" (Matth. 17:27). De visscher houdt het snoer, dat 10—15 m lang is, vrij in de hand, dus zonder hengelstok. Soms wordt er mee gevischt vanuit de boot, soms vanaf een stuk rots, vrij ver in zee, waar het al diep is. Men werpt het snoer uit, laat het met den stroom afdrijven en haalt het dan weer langzaam in. Gewoonlijk wordt de haak van aas voorzien: wormen, vliegen, sprinkhanen of kleine visschen.

Indien hun arbeid dat mogelijk maakt, eten de visschers brood met een deel van de gevangen visch, die ze ook nu nog bakken op een vuurtje van houtskool (Joh. 21:6). Van steenen aan den oever bouwen ze een primitief oventje, terwijl er altijd dood hout genoeg te vinden is op het strand.

In het algemeen werd de visch met brood gegeten. Dat blijkt wel uit de beide verhalen van de wonderbare spijziging (Luk. 9:13 en Matth. 15:34) Op den opstandingsavond eet de Heere Jezus met zijn discipelen ook visch, maar met honigraten (Luk. 24:42). Dit lijkt voor ons een zeer eigenaardige combinatie. Toch was het dit in dien tijd niet. De meening heerschte toen, dat visch slechte, zelfs vergiftige eigenschappen had, die door het gebruik van honig, onmiddellijk na het eten van visch, werden geneutraliseerd.[6]) Dit was maar niet een leekenmeening, maar deze opvatting is te vinden bij de groote natuur- en geneeskundigen der Oudheid als Plinius en Galenus en ook bij latere Arabische geneesheeren.

> Dat deze opvatting nog niet geheel verdwenen is, maar in Portugal, een land, waar de Moorsche (Arabische) invloeden nog lang nagewerkt hebben, zich nog doet gelden, blijkt wel uit het feit, dat in Amerika een gerecht bekend is: „Sole à la Portugaise", bestaande uit zeetong met een stuk raathoning.

In verschillende handschriften van het N. T. ontbreken de woorden „...en van honigraten". Men meent, dat deze woorden later om een of andere reden zijn bijgevoegd. Anderen meenen, dat de woorden wel oorspronkelijk zijn, maar later opzettelijk of bij vergissing zijn weggelaten. Voor de oorspronkelijkheid pleit m.i. wel het feit, dat deze geschiedenis alleen voorkomt in het Evangelie van Lukas, den dokter, die zeker op de hoogte was van de opvatting omtrent het nut van honig bij visch en daarom deze woorden neerschreef.

F. J. BRUIJEL.

4) Dr J. H. Ronhaar, Palestina, blz. 69.
5) Quart. St. P. E. F. 40 (1908), blz. 172.
6) Dr Ludwig Köhler, „Gebraten Fisch und Honig", Z. D. P. V. 54 (1931).

De wereld wil bedrogen worden.....

Verleden Dinsdag, dan dag vóór het Uiverfestijn, was ik in Amsterdam.

In een winkel, waar ik een boodschap had te doen, was een daverende Uiver-reclame opgesteld en ik meende den winkelier een plezier te doen, met mijn belangstelling te toonen in het kunstgewrocht, dat hij geschapen had.

„Och meneer", was zijn ietwat ongeduldig antwoord, „je moet mee doen, wil je tegenwoordig wat verkoopen. De menschen moeten nu eenmaal op 't oogenblik Uiver-prentjes zien. En dan moet je als winkelier op je tellen passen. En och — met een hoofdbeweging in de richting van zijn reclame — zoo'n flauwekulletje is gauw genoeg in elkaar gedraaid. Als je daar nou de lui mee pakt.... Uit mezelf zou ik 't heusch niet gedaan hebben. Ik vind het al lang welletjes met al dat gehuldig...."

Ik wandelde verder langs al de Uiver-ijver, die de étalages ten toon spreidden en aan 't eind van de straat stapte ik op de tram.

Twee werklui stonden op 't achterbalcon.

„Nou", zei de een, „'t is alles Uiver wat je ziet in de winkels. Voor die winkeliers is 't misschien wel aardig, om hun kunsten eens te laten zien. Maar als je d'r langs loopt krijg je d'r op den duur toch genoeg van. Ik weet het tenminste nu wel dat die Uiver morgen aankomt."

„Och", repliceerde de ander, „ik gun die kerels graag wat hun toekomt. Ze hebben wel een pluimpje verdiend. Maar je hebt gelijk, al die Uiver-reclame in de winkels is onzin. Wat heeft dat gedoe d'r nou eigenlijk mee te maken?"

„Sensatie, meneer", orakelde de conducteur, die net van binnen kwam waggelen, „niks as sensatie. Die winkeliers schroeven de boel op om dàt...." en een schuivende beweging van duim en wijsvinger volgde ter verklaring....

Ja, mediteerde ik, terwijl ik over den schouder van den conducteur een draaiorgel zag staan, gemonteerd met de bekende portretten, zoo is 't nu:

de winkelier zegt: ik vind het onzin, maar de menschen willen het;

de menschen zeggen: ik vind het onzin, maar de winkeliers willen het.

De wereld wil bedrogen zijn:

Ergo: decipiatur: laat ze d'r zin hebben!

W. B. H.

ZENDING EN EVANGELISATIE

De toestand der Wereldzending.

VI.

(Het voorbeeld.)

Zijn belangrijk artikel over „Zur Missionslage" besluit Prof. Richter met het wijzen op de beteekenis van het voorbeeld. In de zending zelf moet met de kracht van het voorbeeld rekening worden gehouden, maar zij kan zelf ook nog anderen tot een voorbeeld nemen.

Wat nu het eerste betreft, wie zal kunnen zeggen hoeveel kwaad er gedaan wordt door het slechte voorbeeld der Westerlingen, kooplieden, militairen, zakenmenschen, enz.? Ach, dat allen, die naar vreemde landen gingen, met den naam „Christen" ook de daad van het Christen-zijn toonden!

Prof. Richter spreekt van „tuchtlooze blanken", de politieke zelfzucht der regeeringen en het uitzuigsysteem der kapitalisten.

Dit is niet te sterk gesproken. De wandel der vele naam-Christenen wekt aanstoot en brengt het Christendom in discrediet; het werkt ook den arbeid der zending tegen.

Het spreekt dan ook vanzelf, dat van de zendelingen en hun familiën allereerst geëischt wordt een beleven van hetgeen gepredikt wordt. Zij moeten schijnende lichten zijn in het donkere volkenleven. En Gode zij dank mag worden gezegd, dat zij dit ook zijn. In onze eigen zendingsgeschiedenis moge in vroegere tijden een enkele maal iemand aanstoot hebben gegeven, nu gaat er kracht uit van woord en wandel onzer arbeiders op Midden-Java en Soemba.

Wij kunnen Prof. Richter bijvallen, als hij opkomt tegen het streven in het bekende Amerikaansche leeken-zendingsrapport, om vooral aan zendelingen den eisch te stellen van voortreffelijke verstandelijke hoedanigheden; alsof de kennis en bekwaamheid alles is in het zendingswerk. Voorop